

NKE STRATÉGIAI VÉDELMI KUTATÓKÖZPONT NÉZŐPONTOK – 2014/3

1581 Budapest Pf: 15 Tel: 432-90-92 Fax: 432-90-58 e-mail: svkk@uni-nke.hu

A Magyarországgal szomszédos államok stratégiai dokumentumainak elemzése, azok hatása a magyar biztonságpolitikára I.

Jelen írás, egy háromrészes sorozat első fejezete. A tanulmány átfogó képet ad Magyarországról és a szomszédos államok stratégiai dokumentumainak, valamint haderőinek helyzetéről és elemzi annak hatását a magyar biztonságpolitikára vetítve is. Az első rész Magyarország, Szlovákia és Ukrajna helyzetét tárgyalja.

Bevezetés

Jelen tanulmány a hazánkat körülvevő államok stratégiai dokumentumainak elemzésére és azok Magyarországra gyakorolt hatásának bemutatására vállalkozik. Véleményem szerint hazánkra nézve nincs fontosabb biztonsági kihívás, mint a közvetlen környezetből érkező fenyegetések. Hiába hangos a média a különböző terrortámadásokról, és jelennek meg naponta cikkek az egyes államokban folyó polgárháborúkról, Magyarországot ezek az események csupán közvetett módon fenyegetik.¹ A budapesti kormány listáján ennél fontosabb szerepet kap a határon túli magyarság kérdése. Mivel a történelmi sajátosságokból fakadóan a környező országokban számos magyar közösség él, „ezen államok biztonsága elválaszthatatlan Magyarország biztonságától és fordítva”.² További problémát vet fel a földrajzi adottságokból következő természeti katasztrófák,³ illetve az ipari balesetek okozta pusztításkezelése,⁴ amely gyakran csak regionális együttműködéssel valósítható meg. Szintén a földrajzi elhelyezkedéshez köthető az energiabiztonság sebezhetősége. Az országot ellátó kőolaj- és földgázvezetékek feletti rendelkezés ki van téve a szomszédos államok politikájának,⁵ egy esetleges nézeteltérés következtében – szélsőséges, hipotetikus esetben - több millió lakos maradhat fűtőanyag nélkül, amely hosszabb idő után akár emberáldozatokat is követelhet.

A fent említett példák mind azt bizonyítják, hogy a környező államokkal való szoros együttműködés elengedhetetlen az ország biztonságának megőrzése érdekében. Éppen ezért tisztában kell lennünk ezen államok érvényes stratégiai dokumentumaival, figyelembe kell vennünk nemzeti törekvéseiket, azokhoz igazodva kell saját céljainkat megfogalmazni és becsatornázni szomszédaink politikai rendszerébe. Ismernünk kell a határainkon túli nemzetek fegyveres erejének felépítését és azok létszámát, mivel a katonai biztonságot⁶ csak ezen információk tudatában lehetünk képesek fenntartani; de segítségnyújtás vagy segítségkérés esetén is hasznos, ha tudjuk, milyen katonai erővel kell számolnunk a másik fél részéről.

¹ Hazánkat nem fenyegeti háború, s egy esetleges terrortámadás veszélye sem valószínű a térségben, azonban nem lehet figyelmen kívül hagyni azokat a közvetett hatásokat, amelyek akár több ezer kilométer távolságból érkeznek. Ilyen problémákat vet fel az illegális migráció, amely azokból a térségekből (Afrika, Közel-Kelet, Balkán) várható, ahol mindennaposak a fegyveres konfliktusok, az életszínvonal meglehetősen alacsony, s a család ellátáshoz sem biztosított az állandó munkahely. A jobb élet reményében ezen országok lakói sokszor tömegesen indulnak meg a fejlettebb területek felé, ahol azonban kellő anyagi háttér és érvényes úti okmányok nélkül nem tudnak letelepedni, így a cél/tranzit ország van kitéve ezen személyek okozta bűncselekményeknek.

²A Kormány 1035/2012 (II. 21.) Korm. határozata Magyarország Nemzeti Biztonsági Stratégiájáról. *Magyar Közlöny*, 2012/19. szám, 1378-1387. o., 2013. 06. 29.

³ Hazánk minden évben ki van téve az árvizek okozta pusztításnak, amelyek elsősorban a szomszédos államok hegységeiben bekövetkező hóréteg gyors olvadásának, valamint az adott ország területén nem megfelelően kiépített vagy csak az országhatáron belüli területek megóvására alkalmas vízgyűjtőrendszerek következménye.

⁴ 2000. január 30-án a nagybányai Aurul bányavállalat tárolójából 100 ezer m³ cianid és nehézfém-tartalmú szennyvíz ömlött a Tiszába, ezzel megfertőzve a folyó élővilágának döntő hányadát. [Cían pusztít a Tiszán](#). Hetek, 2000. 02. 05.

⁵ 2009 januárjában Oroszország elzárta az Ukrajnába vezető gázvezetékét, így Magyarország több napra elesett az orosz földgázszállítmányoktól, melynek következtében szigorú gázkorlátozásokat vezettek be. [Oroszország elzárta a gázt, Délkelet-Európa vacog](#). *Kitekintő.hu*, 2009. 01. 07.

⁶ A katonai biztonság mellett megkülönböztetünk politikai, gazdasági, társadalmi és környezeti biztonságot.

Korábban már készítették hasonlóan átfogó tanulmányt a Magyarországgal határos államok katonapolitikájáról,⁷ azonban ez még az ezredforduló előtt íródott, így nem tartalmazza azokat az új elemeket, amelyek az elmúlt 13 év során alapjaiban változtatták meg a világról alkotott képet.⁸ Dolgozatom éppen ezért a frissebb, napjainkban érvényes dokumentumok elemzésére koncentrálok.

A biztonsági környezet értékelése

Dolgozatomban vizsgált területi egység Kelet-Közép-Európa egyik legfontosabb stratégiai pontja, a Kárpátok hegyláncjai által körülhatárolt hazánk és a vele szomszédos országok. Közép-Európa jól meghatározható határai a Rajnától a Kelet-európai-síkság pereméig, a Bugig, az Északi-tengertől a dél-európai félszigetek kezdetéig terjed. A Kárpát-medence Közép-Európán belül a Duna középső folyása mentén helyezkedik el. A medencét É-ÉK és DK felé a Kárpátok, nyugaton az Alpok, DNY-on a Dinári-egység, valamint délen a Boszniai- és Szerb-hegyvidék határolják. A térségben uralkodó éghajlat a mérsékelt szárazföldi övezet, de egyes területeken megfigyelhető a hegyvidéki és az óceáni éghajlat is. A térség legjelentősebb folyói a Duna, a Tisza, illetve a Dráva. A Kárpát-medence nyelvi, etnikai összetétele is igen változatos. A medence közepét (persze mindössze a meghatározó etnikai csoportot kiemelve) magyarok, keleti egyharmadát románok és magyarok, a szélső területeket pedig ruszinok, szlovákok, szerbek, szlovének valamint horvátok népesítik be.⁹

1. ábra: Magyarország és a vele szomszédos államok domborzati térképe.¹⁰

A terület fontosságát mi sem bizonyítja jobban, minthogy a történelem során megannyi háború folyt a megszerzéséért, vagy éppen idegen államok hadseregei vonultak át hazánkon egy harmadik birodalom meghódításának céljából. A vizsgált térség a különböző korokban folyamatosan változott, gyakorta a területén dúló fegyveres konfliktusok következtében.

Az első világháborút lezáró Párizs környéki békeszerződések között aláírt trianoni béke alapjaiban változtatta meg a térségben kialakul erőviszonyokat. Az első világháborút követően

⁷ FÜZESI Ottó (szerk.): *A környező országok biztonsági és katonai stratégiái*. Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem, Budapest, 2001.

⁸ Az egyik legfontosabb ilyen esemény a 2001. szeptember 11-én bekövetkezett terrortámadás az Amerikai Egyesült Államokkal szemben. Ezt követően a világ államainak tekintete a terrorista szervezetekre meredt és készen álltak minden eszközzel az Amerikai Egyesült Államok oldalán harcba indulni a béke és demokrácia megőrzése érdekében.

⁹ KOZMA Endre (et. al.): *Katonaföldrajzi kézikönyv*. Zrínyi Kiadó, Budapest, 1993. 123-125. o.

¹⁰ A szerző saját szerkesztése. Jelmagyarázat: 1 - Magyarország; 2 - Szlovákia; 3 - Ukrajna; 4 - Románia; 5 - Szerbia; 6 - Horvátország; 7 - Szlovénia; 8 - Ausztria.

Közép-Európában új államok születtek (Lengyelország, Csehszlovákia, Szerb–Horvát–Szlovén Királyság), s az Osztrák–Magyar Monarchia felbomlásával létrejött a független Magyarország és Ausztria. Az államhatárok megváltozásának következtében a nemzetiségek országonkénti aránya is megváltozott a térségben; nagyszámú magyarság került a határokon túlra, azonban az országban élő más nemzetiségek nem hagyták el Magyarországot.¹¹ A trianoni békediktátumban rögzített határ megállapítások hatására bekövetkezett változások hazánk szempontjából:

- ◇ Magyarország elvesztette területének 71,52%-át;
- ◇ az új határok alapja a vasúti hálózat;
- ◇ a főváros közelebb került a határhoz;
- ◇ Magyarország határhossza az eddigi 4.166 km-ről 1.450 km-re csökkent, melynek 23%-a folyó;
- ◇ az eredeti határok alapján 29 vasútvonal vezetett ki az országból, ami a határváltozások után 46-ra duzzadt.

Magyarországhoz legközelebb (400 km) az Adriai-tenger, ezt követően a Fekete-tenger (600 km) és a Balti-tenger (700 km) található, amelyek a gazdasági szektorban játszanak fontos szerepet. Az ország legmélyebb pontja a Tisza és a Gyálaréti-Holt-Tisza által közbezárt területen (75,5 m) található, a legmagasabb pontját pedig az Északi-középhegységben a Kékestető (1.014 m) jelenti. A környező országok jóval magasabb hegyvidékekkel rendelkeznek, melyek a terep medence jellegénél fogva hazánk felé lejtnek.¹²

A Kárpát-medence jelentősége a XXI. században átalakult, a korábbi háborúk kimenetelét eldöntő terep a megváltozott környezetben már nem a hagyományos hadseregeknek nyújt közlekedési útvonalat, hanem a Balkánról és az Ázsiából érkező (illegális) migránsoknak. A legfőbb problémát elsősorban azok a tranzitútvonalak (lásd: 2. ábra) jelentik, amelyek keresztülhaladva országunkon lehetőséget biztosítanak az illegális migránsok számára, hogy gyorsan és viszonylag olcsón juthassanak el a fejlettebb nyugati államokba.¹³ További problémát vet fel, hogy az illegális bevándorlással több olyan bűncselekmény¹⁴ is társul, amelyek veszélyt jelentenek az államok biztonságára nézve.¹⁵

Az illegális migrációhoz szorosan kapcsolódik a közlekedés kérdése. A közlekedési útvonalak közül a kelet-nyugat irányú E50-es és E58-as autópályákat, valamint a IV., V., VII. és X. Páneurópai Közlekedési Folyósókat kell megemlítenünk.

Az energiabiztonság szempontjából is kiemelt helyen fekszik Magyarország, ugyanis hazánk területén halad keresztül a Barátság I., a Barátság II., az Adria-kőolajvezeték, valamint a Déli Áramlat és a Nabucco gázvezeték is itt kerülne (avagy került volna) kiépítésre.

Mindezek mellett fontos kihangsúlyozni a térség összekötő szerepét, amely kapcsolatot teremt a Balkán és a nyugat-európai államok között.

¹¹ TÁTRAI Patrik: *Trianon hatása a Kárpát-medence etnikai folyamataira*. Rubicon, 2010. 4-5. sz. 30-34. o.

¹² KOZMA Endre (et. al.): i.m.. 10. o.

¹³ Az illegális migránsok elsősorban a Közel-Kelet és a Távol-Kelet szegény országaiból indulnak meg a Balkán államai felé, hogy később hazánkon átutazva beléphessenek az Európai Unió területére, így végképp szabad utat nyerve a gazdaságilag fejlettebb országok felé. Az illegális migránsok tekintve, hogy kevés pénzük van, sokszor abban az államban keresik meg az „utazásukhoz” szükséges fedezetet, ahol a hatóságok elfogják őket. A legtöbb államban működnek olyan menekülttáborok vagy bevándorlási hivatalok, amelyek igyekeznek mindent megtenni annak érdekében, hogy a menekülteknek jobb életkörülményt biztosítsanak. Az illegális migránsok azonban sokszor ezen szervezetek segítőkészségét használják ki, így jutva pénzhez és átmeneti munkához, amiből már ki tudják fizetni az embercsempészt. Pár száz euró elegendő ahhoz, hogy a Balkánon keresztül az embercsempészek bárkit eljuttassanak a kívánt országba. „Mindaddig, amíg van pénzed, eljuthatsz bárhová.” *Illegal migration: The crossing point*. *The Economist*, 2012. 03. 03.

¹⁴ Terrorizmus, kábítószer- és fegyverkereskedelem, szervezett bűnözés, korrupció, pénzmosás, prostitúció.

¹⁵ DOBÁK Imre: Security-geographical importance of the Carpathian Euroregion concerning the transit illegal immigration – 2008. *Szakmai Szemle*, Special issue, 2009. 129-138. o.

A rendszerváltást követően térségünk alapos politikai változásokon ment keresztül. Egy újfajta időszámítás vette kezdetét, az 1990-es évektől a kooperáció időszaka kezdődött. Fontos megemlíteni a Balkánon bekövetkező változásokat, ugyanis a délszláv térségben lezajló háború következtében új nemzetállamok jöttek létre. 1991. június 25-én Szlovénia és Horvátország bejelenti elszakadását Jugoszláviától, azonban a Horvátországban élő szerb kisebbség fellázad és autonómiát követelnek. Horvátország és a Jugoszláv Fegyveres Erők között súlyos fegyveres összetűzés robban ki, melyet csak a novemberi ENSZ közbelépés csillapít. 1992 januárjában Macedónia, áprilisában Bosznia-Hercegovina kiáltja ki függetlenségét. 1993-ban újabb összecsapások veszik kezdetét a horvátok és a jugoszlávok között, míg végül az 1995-ös daytoni békeszerződés aláírásával békét kötnek. 2003-ban Szerbia és Montenegró néven új államközösség jön létre Jugoszlávia területén. 2006-ban Montenegró, 2008-ban pedig Koszovó függetlenedésével befejeződik a Balkán átalakulása.

Az Európai Unióhoz (EU) először nyugati szomszédunk, Ausztria csatlakozott 1995-ben, majd 2004-ben egy tíz államot magába foglaló bővítési körben követte őt hazánk és további két szomszédja, Szlovákia és Szlovénia. 2007-ben Románia, végezetül pedig 2013-ban Horvátország került be az európai államokat magába tömörítő szervezetbe a Kárpát-medence államai közül. Szerbia és Ukrajna csatlakozása már több kérdést is felvet. Szerbia esetében a teljes jogú tagság¹⁶ előfeltétele az ország belső biztonságának megteremtése, a korrupció visszaszorítása és Koszovó államiságának rendezése.¹⁷ Ukrajna ezzel szemben még a társulási szerződés aláírása előtt áll, s az EU-hoz való csatlakozást Oroszország sem nézi jó szemmel.¹⁸

A NATO-ba történő belépés hasonló mintát követ, mint az előbb említett Európai Unió. Magyarország (Csehországgal és Lengyelországgal) 1999-ben; Románia, Szlovákia és Szlovénia (A balti államokkal és Bulgáriával) 2004-ben; Horvátország (Albániával) 2009-ben csatlakozott Észak-atlanti Szerződés Szervezetéhez. Ausztria, tekintve hogy azon kevés államok közé tartozik, amelyek örökös semlegességet fogadtak, nem tagja és nem is tervezi a katonai szervezetbe történő belépést, a kooperáció csupán a Békepartnerségi Programban valósulnak meg. Szerbia¹⁹ és Ukrajna²⁰ csatlakozása itt is komoly akadályokba ütközik, mindemellett törekednek a szorosabb kapcsolat kialakítására.

¹⁶ Szerbia 2009 decemberében beadta csatlakozási kérelmét az Európai Tanácsnak, amely 2012. március 1-jén felvette a dél-szláv államot az EU tagjelöltjeinek körébe. *Istorijat. Seio.gov.rs*, 2013. 08. 18.

¹⁷ Az Európai Unió 27 tagállama (Horvátország nélkül) közül öt ország (Spanyolország, Görögország, Románia, Szlovákia, Ciprus) nem ismeri el az albán többségű terület függetlenségét. Az elszakadás ellen van továbbá Oroszország, Kína és természetesen Szerbia is. *EU set for Serbia membership talks. BBC News*, 2013. 06. 28.

¹⁸ Vlagyimir Putyin orosz elnök egyértelműen kifejezte abbéli szándékát, hogy Ukrajnát nem szeretné az Európai Unió tagjai közt látni. *Russia worried as Ukraine creeps closer to EU. EUBusiness*, 2013. 08. 13.

¹⁹ Szerbia a NATO-tagsággal kapcsolatban is komoly döntési helyzet előtt áll: Koszovó vagy a NATO? Nem titok, hogy az Európai Unió és a NATO célja is a biztonság stabilizálása a Balkánon. Szerbia 2009 végén benyújtotta csatlakozási szándékát az EU-ba, 2012-ben pedig már tagjelöltként várja a folytatást. Ahogy a többi szomszédos államnál a NATO tagság fontos szerepet játszott az EU-hoz való csatlakozáshoz, Szerbia esetében pont fordítva, az EU felé nyitás jelenthet komoly előrelépést a NATO csatlakozásban. Azonban Szerbia és a NATO kapcsolata korántsem felhőtlen: az szerb állampolgárok nem felejtették el, hogy a NATO volt az a szervezet, amely légitámadásaival 1999-ben tönkretette az ország infrastruktúráját; valamint Koszovó kérdése csak úgy, mint az EU-nál, itt is fontos szerepet játszik. „...*ha csatlakozol egy olyan szervezethez, amely Koszovót függetlennek ismeri el, akkor az azt jelenti, hogy te is osztod ezt az álláspontot*” (Alekszandr Konuzin, belgrádi orosz nagykövet – *Ekonomist* c. szerb hetilap). További kérdéseket vet fel a régi szövetséges, Oroszország álláspontja is. Az Unióhoz való csatlakozás ugyan nem sért orosz érdekeket, azonban a nyugati katonai szövetséghez való társulás annál inkább. Ha Szerbia a NATO tagja lesz, a korábbi politikája – orosz vélemények szerint – 180 fokban fordulatot vehet. Így hiába nyújtott gazdasági segítséget Oroszország vagy segített a „Déli Áramlat” nevű gázvezeték kiépítésében, a jövőben nagymértékben csökkenhet az orosz gazdasági befolyás, amit az orosz vezetés természetesen nem néz jó szemmel. *Nem lesz egyszerű Szerbia NATO-csatlakozása. Kitekintő.hu*, 2010. 02. 10.

²⁰ Ukrajna és a NATO kapcsolata nem annyira zavaros, mint Szerbia esetében, ugyanakkor itt is megfigyelhető az orosz befolyás. Ukrajna 1997-ben megkülönböztetett partnerségi státusba került, amelytől kezdve minden évben szoros együttműködésre került sor a katonai szervezettel. Az évente megrendezett tárgyalásokon előre egyeztetik a soron következő felkészülési programot, amely reformjavaslatokat ad az ukrán kormány számára, hogy melyek azok a területek, amelyek fejlesztése elengedhetetlen a taggá váláshoz. Oroszország ugyanakkor közölte az ukrán

A nemzetközi szervezetekhez való csatlakozás stabilizáló hatással van az adott térségre nézve. Ha egy régió belül több állam tagja egy bizonyos szervezetnek, közös értékekkel és érdekekkel rendelkeznek, csökken az esélye az államok közötti konfliktus kialakulásának. A térség biztonságát erősíti, ha több állam azonos katonai és/vagy politikai szervezet tagja, ugyanis ezzel komoly befolyást gyakorolnak a többi állam kül-, biztonság- és védelempolitikájára.

A háborúk befejeztével az államok hadereinek feladatrendszere, szervezete és haditechnikája is átalakult. A korábbi támadó jellegű doktrínákat felváltották a védelmi stratégiák, az államok a békére törekedtek, igyekeztek a jószomszédi viszony kialakítására. További fontos változás a honvédelmi minisztériumba integrált vezérkar, ugyanis ennek következtében megvalósulhat a demokratikus civil kontroll, amely minden demokrácia egyik alapvető követelménye.

A megváltozott biztonsági környezet hatására az államoknak felül kellett vizsgálniuk korábbi stratégiai dokumentumaikat és kiegészítve a változásokkal, új elemekkel bővítve kellett azokat újraalkotni.

A környező országok katonapolitikája

Szlovákia²¹

Politikatörténeti vázlat

A II. világháborút követően Csehszlovákia újjáalakításával a győztes nagyhatalmak a déli határvonal tekintetében visszaállították az első bécsi döntés előtti állapotokat, amelyet a potsdami konferencián meg is erősítettek. A határváltozások eredményeként Kárpátalja a Szovjetunióhoz került, amely így közvetlenül szomszédja lett Magyarországnak.

Az 1947-es választásokon a Nemzeti Front elsőprő sikert ért el, így a kommunista párt átvette az ország irányítását, s új alkotmányt adtak ki. Ettől kezdve az állam neve Csehszlovák Népköztársaság. A világháborút követően a kisebbségek (magyar, német) helyzete fokozatosan romlott. Kezdetben elvesztették állampolgárságukat, az iskoláikat bezárták, s a földjeiktől is megfosztották őket. Később már kitelepítésre és lakosságcsere egyezményekre is sor került, amely szintén drasztikusan csökkentette az országban maradt kisebbségek lehetőségeit. Egészen az 50-es évekig kellett várni az enyhüléssel, amikor is újra kinyithatták kapuikat a magyar iskolák.

1960-ban újabb alkotmány került kiadásra, s az ország neve is Csehszlovák Szocialista Köztársaságra változott. Az 1968-ban Alexander Dubček vezetésével megindult a prágai tavasz, azonban az állam demokratizálására tett kísérletet a szovjet csapatok leverték. 1989-ben azonban a bársonyos forradalom keretében sikerült véghezvinni a rendszerváltozást, így az állam elindulhatott a modernizáció útján.

Az új kormány első feladata a szabad választások levezetése volt, melyre 1990-ben került sor, s amelyet követően a megindulhatott a gazdasági fejlődés. 1991-ben az ország területéről kivonták a szovjet csapatokat, július 1-jén pedig megszűnt a Varsói Szerződés.

1991-től a miniszterelnöki székben Vladimír Mečiar ült, akinek kormányzása idején megindult egy szlovák függetlenedési mozgalom, melynek eredménye a két állam szétválása volt. A köztársasági elnök lemondott, az új alkotmányt pedig 1992-ben adták ki.

1993. január 1-jén felbomlott Csehszlovákia, s a független állam miniszterelnöke továbbra is Vladimír Mečiar volt. Az országban uralkodó nacionalista mozgalmakra és intézkedésekre, valamint a politikai képviselőkre nehezedő nyugati elutasítás következtében Szlovákia egyre inkább háttérbe szorult a nemzetközi rendszerben. Az állam fejlődésében fontos változást jelentett Mikuláš Dzurinda miniszterelnök nevéhez köthető gazdasági reformintézkedések. A fejlődés eredményeképp 2004-ben Szlovákia a NATO és az EU tagságát is elnyerte, s ennek következtében az ország kikerült az elszigeteltségből. 2006-ban Robert Fico került a miniszterelnöki székbe, s a kormányba bekerült Demokratikus Szlovákiáért Mozgalom és a Szlovák Nemzeti Párt révén az egész államot áthatotta a

kormányval, amennyiben Ukrajna csatlakozik a NATO-hoz, kénytelenek lesznek felülvizsgálni addigi orosz-ukrán kétoldalú kapcsolatokat. [Розвиток конструктивного партнерства України з НАТО](#). *Mfa.gov.ua*, 2013. 08. 19.

²¹ Szlovák Köztársaság (szlovákul: Slovenská republika).

nacionalizmus. A 2012-es választásokon Robert Fico ismét többséget szerzett, s egypárti kormányt alakított.²²

*Nemzeti biztonsági stratégia*²³

A jelenleg is érvényben lévő szlovák biztonsági stratégiát 2005. szeptember 27-én hagyta jóvá a parlament, ezzel hatályát veszítette a korábbi, 2001-es Nemzeti Biztonsági Stratégia. Maga a dokumentum 83 pontból, öt fő részből áll, amelyek a következőképpen tevődik össze:

Bevezetés

- 1. A Szlovák Köztársaság biztonsági érdekei*
 - 2. A Szlovák Köztársaság biztonsági környezete*
 - 3. A Szlovák Köztársaság biztonságpolitikája*
- Összegzés*

A bevezető rész három alpontja kimondja, hogy a Szlovák Köztársaság egy független állam, amely a nemzetközi joggal összhangban elismeri minden állam területi sérthetlenségét és politikai függetlenségét, más államokkal szemben nincs területi követelése és egyetlen állam részéről sem fenyegeti közvetlen katonai veszély. A stratégiában érzékeltetik a megváltozott biztonsági környezetet, valamint felelősséget vállal az euro-atlanti térség országainak biztonságérzetének erősítésében. A szlovák nemzeti biztonsági stratégia garantálja az állampolgárok és az állam biztonságát.

Az első fejezetben fektetik le az ország értékeit (szabadság, béke, demokrácia, jogállamiság, igazságszolgáltatás, pluralitás, szolidaritás, alapvető emberi és szabadságjogok) és érdekeit, melyek a következők:

- ◇ Az állampolgárok biztonságának garantálása, továbbá az alapvető emberi és szabadságjogok védelme.
- ◇ Az ország területi épségének, függetlenségének, a határok sérthetlenségének biztosítása, valamint a politikai függetlenség és identitás megőrzése.
- ◇ A demokrácia, a jogállamiság és a gazdaság fejlesztése.
- ◇ A fejlődéshez szükséges feltételek megteremtése a gazdasági, a szociális, környezetvédelmi és kulturális területeken.
- ◇ A transzatlanti partnerség erősítése, a szövetségesek biztonságának kölcsönös garantálása.
- ◇ Azon nemzetközi szervezetek erősítése, amelyeknek a Szlovák Köztársaság is tagállama, továbbá a NATO és EU bővítésének elősegítése.
- ◇ Törekedjen a jó partnerségi viszonyok és a kölcsönös együttműködés elősegítésére azon országokkal, amelyekkel megegyezik a Szlovák Köztársaság érdekei.
- ◇ Az egész világon járuljon hozzá a szabadság, a demokrácia, az emberi jogok, a jogállamiság, a nemzetközi jog, a béke és a stabilitás erősítéséhez és betartásához.

A stratégiában egyértelműen meghatározzák, hogy a Szlovák Köztársaság az euro-atlanti térség része. Az ENSZ, EBESZ, NATO és EU tagsága révén részese lett annak a nemzetközi közösségnek, amelynek célja a béke és a biztonság fenntartása az egész világon. Politikai és gazdasági stabilitása biztosított, így hozzá tud járulni a térség többi államának fejlődéséhez. Szűkebb értelemben véve a közép-európai térség jelenti a Szlovák Köztársaság biztonsági környezetét, ahol a legtöbb ország már EU és/vagy NATO tag.

A biztonsági környezet megváltozásával a Szlovák Köztársaságot fenyegető elemek is megváltoztak. A dokumentum a legsúlyosabb következményekkel járó fenyegetést a tömegpusztító fegyverek és hordozóeszközök terrorista csoportok vagy bukott államok kezébe kerülése jelenti. A stratégia a következő kockázatokat, kihívásokat és fenyegetéseket emeli ki:

²² KOVAC, Dusan: *Szlovákia története*. Kalligram, Pozsony, 2001. 232-322. o.

²³ [Security Strategy of the Slovak Republic 2005](#).*Mod.gov.sk*, 2013. 08. 14.

- ◇ *Terrorizmus* – kihasználja a faji, etnikai és vallási ideológiák gyűlöletkeltő tanait, így lerombolja a demokratikus értékeket. Főbb célpontja a civil lakosság, illetve az állam kritikus infrastruktúrája. Számos európai állam válhat a terroristák célpontjává vagy bázissá.
- ◇ *Tömegpusztító fegyverek elterjedése* – egyre könnyebb a hozzáférésük, különösen a technológiai fejlődés és a kettős-felhasználású anyagok és technológiák kereskedelme miatt.
- ◇ *Bukott államok* – képtelenek fenntartani egy működőképes állam alapfeltételeit, nem teljesítik a nemzetközi szerződésekből eredő kötelezettségeiket. A működésképtelen államok bázisul szolgálhatnak a terrorizmusnak és a szervezett bűnözésnek, továbbá az illegális migráció is komoly veszélyforrásként jelentkezhet.
- ◇ *Regionális konfliktusok* – az egész euro-atlanti térséget veszélyeztetik. Tartós konfliktus esetén megjelenhet a terrorizmus, a szervezett bűnözés, az illegális migráció. A térség elszegényedése negatívan befolyásolja a régió gazdasági fejlődését.
- ◇ *Szervezett bűnözés* – olyan bűncselekményeket hajtanak végre, mint a kábítószer kereskedelem, emberkereskedelem, prostitúció és további gazdasági bűncselekmények. Ezen illegális tevékenységek veszélyeztetik a térség gazdaságát és biztonságát.
- ◇ *Információs és kommunikációs rendszerek sebezhetősége* – az információs társadalom egyre növekszik, és az általuk használt nagy teljesítményű műszaki rendszerek egyre inkább ki vannak téve a vírusok támadásainak.
- ◇ *Illegális migráció* – a Szlovák Köztársaság tranzit-országnak számít, azonban a növekvő illegális migráció következtében elterjedhet a szervezett bűnözés, valamint a gazdasági fejlődés is visszaeshet.
- ◇ *Külföldi titkosszolgálatok tevékenysége* – a NATO és EU tagság következtében egyre több olyan állam titkosszolgálatát jelent meg az országban, amelyek nem tagja egyik euro-atlanti szervezetnek sem.
- ◇ *Globalizáció* – egyaránt van pozitív és negatív hatása is. Az államnak rugalmasan kell reagálni a globalizáció kihívásaira.
- ◇ *Nem állami tényezők növekvő befolyása* – az állam nem képes egymaga szavatolni állampolgárai biztonságát, így a nem állami szereplők befolyása egyre csak nő.
- ◇ *Gazdasági egyenlőtlenség* – a szegényebb államokban a lakosság életszínvonalbeli különbségeinek következtében a radikális eszmék könnyen hatalomra törnek, és ezáltal fenyegetést jelentenek a szomszédos államok számára.
- ◇ *Radikális nacionalizmusok és intolerancia jelenléte.*
- ◇ *Természeti erőforrásoktól való függőség* – a nem megújuló energiaforrások, valamint az élelmiszerkészletek fokozatos csökkenése katonai konfliktushoz vezethet, így fennáll a más államoktól való függőség veszélye.
- ◇ *Természeti katasztrófák* – az élet és vagyonbiztonság állandó veszélynek van kitéve.
- ◇ *Egyenlőtlen demográfiai fejlődés* – a szociális rendszer összeomlásához vezethet, veszélyezteti a társadalmi biztonságot, továbbá az illegális migráció előidézője lehet.
- ◇ *Fertőző betegségek terjedése*

A Szlovák Köztársaság biztonságpolitikájának alapvető célja az ország és a lakosság biztonságának fenntartása. További célja biztosítani a szuverenitás jogát a lakosság és az állam biztonságának szavatolására; a jogot az egyéni és kollektív önvédelemre; a biztonság oszthatatlanságát; a veszélyek és konfliktusok megelőzését; a válságok megoldásánál a békeeszközök alkalmazását; valamint a nemzetközi jogot.

A biztonságpolitika hatékony működése függ az állami szervezetek hatékonyságától, a nemzetközi szerepvállalástól, az állami és a nem kormányzati szernek együttműködésétől, valamint a lakosság elfogadottságától.

Az ország biztonságáért az a komplex rendszer felel, amely külpolitikai, gazdasági, védelmi, szociális, mentő és környezetvédelmi elemek alkotják. A biztonság megőrzéséért felelnek a fegyveres erők, a nemzetbiztonsági szolgálatok, a fegyveres szervezetek (pl.: rendőrség), a biztonsági szervezetek, a polgári védelmi erőket (pl.: tűzoltóság), valamint a gazdasági szektor szereplőit (pl.: bankok). A hazai szervezetek munkáját egészítik ki a nemzetközi szervezetek (ENSZ, EU, NATO, EBESZ, Európa Tanács, Visegrádi Négyek stb.).

Stabil biztonsági környezet nélkül nem lehet szavatolni az állampolgárok biztonságát. A biztonsági környezet folyamatos változásával új kockázatok, kihívások és fenyegetések jelennek meg, melyek térnyerését a Szlovák Köztársaság igyekszik szövetségek kötésével megakadályozni. A térség biztonságának stabilizálása érdekében szoros együttműködésre törekszik az Amerikai Egyesült Államokkal. A Szlovák Köztársaság igyekszik fenntartani a jószomszédi viszonyt a vele határos államokkal, melynek egyik fontos eleme a kisebbségek védelme. A Szlovák Köztársaság érdeke, hogy Ukrajna a NATO és az EU tagja legyen, éppen ezért segíti a demokratikus berendezkedés kiépítésében, a politika és gazdaság stabilizálásában. Támogatja a nyugat-balkáni államok integrációját, mivel a csatlakozás gátat szabna azon fenyegetéseknek, amelyek e térségből érkeznek. Tekintve, hogy a Független Államok Közösségében olyan államok tartózkodnak, amelyek területén Európa számára fontos nyersanyagok rejlenek, fontos a szoros együttműködés ezen országokkal. Oroszország a térségben jelentős hatalommal bír (gazdasági, emberi, katonai és atomhatalom), ezért fontos, hogy a Szlovák Köztársaság számára előnyös kapcsolatokat építsen ki. Fontos helyen szerepel a Földközi-tenger térségének biztonsági stabilizálása. Az itt kialakult konfliktusok bázisul szolgálhatnak a terrorizmusnak, a szervezett bűnözésnek és az illegális migrációnak. Az izraeli-palesztin konfliktus megoldása a legfontosabb, amelyet elsősorban békés eszközökkel kíván elérni. Afrika, Ázsia és Latin-Amerika esetében is a stabil biztonsági környezet megteremtésére törekszik. Az itt található államok területén elsősorban az etnikai és vallási konfliktusok megszüntetése, a szegénység csökkentése és az egészségügy javítása az elsődleges cél.

Nemzeti katonai stratégia²⁴

A Szlovák Köztársaság Védelmi Stratégiáját 2005. szeptember 23-án fogadta el a kormány. Az 57 pontot tartalmazó, a védelempolitikát tárgyaló stratégia a következő fejezetekből épül fel:

Bevezetés

- 1. A Szlovák Köztársaság a változó biztonsági környezetben*
- 2. A védelempolitika új dimenziója*
- 3. A Szlovák Köztársaság védelmi igényei*
- 4. A Fegyveres Erők fejlesztése*
- 5. Védelmi támogatás*

Összegzés

A Szlovák Köztársaságot nem fenyegeti hagyományos katonai konfliktus, azonban a nem katonai fenyegetések – különösen a nemzetközi terrorizmus és a tömegpusztító fegyverek – fokozatos terjedésével számolni kell.

A Szlovák Köztársaság védelempolitika célja az állampolgárok és az ország védelmét, a béke és stabilitás fenntartását, valamint válsághelyzetek és konfliktusok felszámolását.

A Szlovák Köztársaság valamennyi nemzetközi szervezet válságkezelő műveleteiben aktív szerepet kíván vállalni. A Szlovák Köztársaság védelmi célkitűzései:

- ◇ a szövetségesekkel együttműködve biztosítani az állam szuverenitását, területi épségét, az államhatár védelmét és az állampolgárok biztonságát;
- ◇ teljesíteni a NATO-kötelezettségeket;
- ◇ teljesíteni az EU-kötelezettségeket;

²⁴ Szlovák Köztársaság Védelmi Stratégiája. [The Defence Strategy of the Slovak Republic 2005](#). *Mod.gov.sk*, 2013. 08. 14.

◇ részvétel a válságkezelő műveletekben.

Annak érdekében, hogy a Szlovák Köztársaság biztosítani tudja állampolgárai biztonságát, a saját erők mellett a NATO kollektív védelmi rendszere is ezt a célt szolgálja. A Szlovák Köztársaság NATO csatlakozásával vállalta, hogy globális szinten hozzájárul a biztonság megteremtéséhez. Ennek érdekében egy három ütemben végrehajtandó képességfejlesztési lépcsőt, amelynek keretében 2010 végéig a Szlovák Köztársaság saját erejéhez mérten hozzájárul a NATO kollektív védelméhez; 2015-ig fokozza védelmi képességeit, hogy a NATO és az EU válságkezelő műveleteinek is aktív tagja lehessen; 2015 után érik el a Szlovák Fegyveres Erők azt a szintet, aminek következtében valamennyi nemzetközi szervezet által vezetett katonai műveletben részt tudnak venni.

A Szlovák Köztársaság valamennyi nemzetközi szervezet számára felajánlást tesz a nemzetközi műveletek sikerének érdekében: egy szárazföldi dandárt és az azt támogató erőket; egy szárazföldi zászlóaljat és az azt támogató erőket; egy szárazföldi századot béketámogató és humanitárius műveletekhez.

Annak érdekében, hogy a felajánlott erő bármikor bevethető legyen, három készenléti szintet kell fenntartani: magas készenléti erők (rövid idő alatt bevethetőek); alacsony készenléti erők (viszonylag rövid idő alatt bevethetőek, csak egy részük képes végrehajtani a kitűzött célt); tartós készenléti erők (a tényleges erők megérkezéséig képesek támogatni a műveletet).

A fegyveres erők mellett számos más elem is megtalálható, amelyek hozzájárulnak az ország védelméhez, ezek a következők: hírszerzés; diplomácia; nemzetközi együttműködés; gazdaság; állami tartalékképzés; infrastruktúra; fegyveres biztonsági szervek; polgári védelem; védelmi szervek; állampolgárok felkészítése; védelmi-igazgatás.

A dokumentum végezetül hatályon kívül helyezi a korábbi, 2001-es védelmi és katonai stratégiát.

Haderő

Szlovákia hadserege két haderőnemre tagozódik. A hadsereg aktív állománya 15.850 fő (hadsereg 6.250 fő; légierő 3.950 fő).²⁵ A szárazföldi erők két gépesített dandárba szerveződnek, ahol az elsőben három gépesített lövészzászlóalj, egy műszaki század és egy ellátó zászlóalj, a másodikban két gépesített lövészzászlóalj, egy harckocsizó zászlóalj, egy vegyes önjáró tüzérosztály, egy ellátó zászlóalj, egy műszaki század és egy felderítő század található. Ezek egységek mellett a szárazföldi erőknél jelen van egy nukleáris és vegyvédelmi zászlóalj, egy rakéta sorozatvető tüzérosztály, egy különleges felderítő ezred, egy műszaki zászlóalj, és egy katonai rendész zászlóalj. A szárazföldi erők a következő nagyobb városokban települnek: Bratislava (Pozsony), Trenčín (Trencsény), Topoľčany (Nagytopolcsány), Prešov (Eperjes), Michalovce (Nagymihály), Sereď (Szered), Nitra (Nyitra), Levice (Léva), Rožňava (Rozsnyó), Martin (Túrócszentmárton), Žilina (Zsolna) és Slovenský Grob (Tótgurab). A szlovák légierő főparancsnoksága Zvolen (Zólyom) városában székel, szintén itt települ egy vezetési, irányítási és felügyeleti dandár. Szlovákiában három katonai repülőteret különböztetnek meg a jelen lévő technikai eszközök alapján, eszerint Prešov (Eperjes) a helikoptereknek, Sliac (Szilács) a merevszárnyú repülőgépeknek és Kuchyňa (Konyha) a szállító repülőgépeknek ad otthont. Az ország légtérének védelmét a nitra-i (nyitrai) légvédelmi dandár biztosítja.

A szlovák hadsereg állapotát mi sem tükrözi jobban, mint a NATO egykori parancsnokának, Frank Boland 2011-ben tett nyilatkozata, miszerint az ország nem képes megfelelni a NATO elvárásoknak. Szlovákia vállalta, hogy a költségvetés 2%-át a védelmi kiadások fogják kitenni, azonban ez a szám az évek során fokozatosan csökkent, így az ország képtelen volt modernizálni haderejét.²⁶

²⁵ HACKETT, James: *The Military Balance 2013*. Routledge, London, 2013. 172. o.

²⁶ NATO dissatisfied with Slovak defence spending. *The Daily.SK*, 2013. 08. 14.

SVKK NÉZŐPONTOK 2014/3

MBT	AIFV	APC	ARTY	FTR	ATK HEL
30	239	101	68	20	15

1. táblázat: A szlovák hadsereg által birtokolt harceszközök száma.²⁷

A szárazföldi csapatok fő feladatai:

- ◇ Biztosítják a Szlovák Köztársaság szuverenitását és területi függetlenségét;
- ◇ Mialatt az államot katonai és nem katonai fenyegetések veszélyeztetik, részt vesznek a politikai és gazdasági központok, területek és létesítmények védelmében;
- ◇ Teljesítik a lakosság védelmével kapcsolatos feladatokat;
- ◇ Részt vesznek a katasztrófa-elhárításban;
- ◇ Részt vesznek a kutatás-mentési folyamatokban;
- ◇ Gondoskodnak arról, hogy békében és humanitárius műveletekben fenntartsák hadműveleti képességüket.²⁸

A légi erő fő feladatai:

- ◇ A Szlovák Köztársaság szuverenitásának védelme;
- ◇ Fontos politikai és gazdasági központok, területek védelme;
- ◇ Légítámadások elleni fellépés és a szárazföldi erők közvetlen támogatása.²⁹

A Szlovák Köztársaság jelenleg hat misszióban vesz részt. Szlovák katonák szolgálnak Afganisztánban (ISAF – 253 fő), Cipruson (UNFICYP – 160 fő), Közel-Keleten (UNTSO – 2 fő), Bosznia-Hercegovinában (EUFOR Althea – 34 fő, EBESZ – 3 fő) és Koszovóban (EBESZ – 1 fő).³⁰

Ukrajna

Politikatörténeti vázlat

Ukrajnát a második világháború a Szovjetunió tagköztársaságaként érte, területén pedig rendkívül heves harcok bontakoztak ki, óriási emberi és anyagi áldozatokat hagyva maguk után. 1986-ban a csernobili atomerőmű négyes blokkjának felrobbanása, valamint a természetbe került radioaktív anyagok és azok áttejedése Európa több országára nagy riadalmat keltettek, mely hozzájárult a szocialista elit legitimitásának megrendüléséhez. 1988-ban létrejött az Ukrán Helsinki Szövetség, amelynek célja a Szovjetunió államszervezetének átalakítása független államok konföderációjává. 1990-ben az ukrán legfelső tanácsi választásokon a kommunista párt elvesztette korlátlan hatalmát, s 1990. július 16-án deklarálták Ukrajna függetlenségét. 1991-ben a kommunisták megkísérelték magukhoz ragadni a hatalmat, ami azonban nem járt sikerrel. Ennek következtében a Legfelső Tanács augusztus 24-én kikiáltotta az állam függetlenségét. A függetlenség kivívásával azonban olyan problémákkal kellett az országnak szembenéznie, amire korábban nem volt példa, s mindezek nehezítették az államépítés folyamatát. A különválást követően a gazdaság teljesítménye is jelentősen megromlott, ennek megfordítására pedig nem született megoldás a kormány részéről. A gazdasági szektor stabilizálódásához egészen 1997-ig kellett várni, amikor is Valerij Puzstovojtenko került a miniszterelnöki székbe és reformprogramjának köszönhetően újra helyreállt a gazdasági élet. Leonyid Kucsma államfő 2004-es leköszönését követően

²⁷ Rövidítések feloldása: MBT – (main battle tank – harckocsi); AIFV – (armoured infantry fighting vehicle – páncélozott harcjármű); APC – (armoured personnel carrier – páncélozott szállítójármű); ARTY – (artillery – tüzérségi eszközök); FTR – (aircraft fighter – harci repülőgép); ATK HEL – (attack helicopter – harci helikopter). HACKETT, James: *The Military Balance 2013*. Routledge, London, 2013. 172-173. o.

²⁸ *The Ground Forces*. *Mod.gov.sk*, 2013. 08. 14.

²⁹ *The Air Force*. *Mod.gov.sk*, 2013. 08. 14.

³⁰ Rövidítések feloldása: ISAF – International Security Assistance Force; UNFICYP – United Nations Peacekeeping Force in Cyprus; UNTSO – United Nations Truce Supervision Organization; EUFOR – European Union Force.

székéért két jelölt szállt harcba, Viktor Juscsenko, aki a nyugati nyitást tartotta politikájának fő vezérelvének, és Viktor Janukovics, akit viszont Oroszország támogatott. A választásokat hivatalos közlés szerint Janukovics nyerte, azonban az ellenzék a választások megismétlését követelte, választási csalásokra hivatkozva. Az alkotmánybíróság végül semmisnek nyilvánította az eredményeket, és a narancsos forradalom néven elhíresült megmozdulásokat követően 2005-től Viktor Juscsenko lett az elnök.³¹

A 2010-es választások eredményeképpen Viktor Janukovics ülhetett az elnöki székbe, kormányzását azonban súlyos belpolitikai feszültségek kísérik.

Nemzetbiztonsági koncepció³²

Ukrajna nemzetbiztonsága nem más, mint külső és belső fenyegetettségektől való védelmének, valamint a kulturális és gazdasági értékek megőrzésének alapvetése. A dokumentum a következő értékeket emeli ki: jog védelme, emberi jogok tiszteletben tartása, béke, demokratikus intézményrendszer, az állampolgárok és az állam közötti harmónia fenntartása. A stratégia a nemzeti értékek mellett nyolc pontban fogalmazza meg a nemzetbiztonsági alapelveket:

- ◇ az ukrán államhatárok sérthetetlenek;
- ◇ Ukrajnának egy állammal szemben sincs területi követelése, továbbá más államok területi követeléseit sem ismeri el;
- ◇ Ukrajna tiszteletben tartja minden állam szuverenitását;
- ◇ Ukrajna elismeri minden állam politikai függetlenségét;
- ◇ Ukrajna a vitás kérdéseket alapvetően békés úton képzei el rendezni;
- ◇ Ukrajna támogatja a globális és regionális védelmi rendszerek kiépítését;
- ◇ az Ukrán Fegyveres Erőket tilos bevetni belpolitikai célok elérése érdekében;
- ◇ kizárja az állam egyoldalú leszerelését.

A nemzeti értékek és alapelvek mellett a legfőbb nemzeti érdek egy olyan államberendezkedés létrehozása, ahol a jogállamiság, a piacgazdaság és a demokratikus államberendezkedés biztosítva van. A nemzeti értékek, érdekek és alapelvek mellett jelen vannak nemzetbiztonságot veszélyeztető tényezők, amelyeket öt területre lebontva mutat be a dokumentum.

A politikai szférában elsősorban azok a szélsőséges csoportok tevékenységei jelentenek veszélyforrást, amelyek a demokratikus rend megzavarására irányulnak. A gazdaságban az állami reformok megvalósításának késedelme és a különböző iparágak kiépítésének hiánya mellett a feketegazdaság jelenti a legnagyobb veszélyforrást. Társadalmi területen a legfőbb problémát a munkanélküliség növekedése, az életszínvonal fokozatos csökkenése, a társadalmi rétegek közötti ellentétek kiszélesedése, valamint az illegális migráció. A katonai szférában érzékelhető a legtöbb kihívás, lehetséges veszélyforrásként jelenik meg Ukrajna területi épségének megsértése, a környező országokban uralkodó politikai instabilitás, valamint az Ukrajnával szemben megfogalmazott területi követelések. Végezetül környezeti területen a legfőbb veszélyt a környezeti katasztrófákban és a környezetszennyezésben látják.

Katonai doktrína³³

Az ukrán katonai doktrína kidolgozásában részt vettek a NATO által delegált szakértők, így nem véletlen, hogy a dokumentum fő céljaként Ukrajna euro-atlanti integrációját tűzi.

Ukrajna célul tűzte ki a globális és regionális biztonság megszilárdítását. A dokumentum alapvetően védelmi jellegű, így a más államokkal kialakult esetleges konfliktusokat a nemzetközi joggal összhangban, békés keretek között kívánja rendezni. Ebből kifolyólag a háborút, mint lehetséges konfliktusmegoldó eszközt elutasítja, nem tekint egyetlen államra sem ellenségként, továbbá egy ellene irányuló támadásnak az esélye is alacsony.

³¹ NÉMETH István (szerk.): *20. századi egyetemes történet. 1. kötet*. Osiris Kiadó, Budapest, 2006. 398-401. o.

³² *National Security Strategy of Ukraine*. Nis.gov.ua 2010. 09. 04.

³³ *Воєнна Доктрина України*. President.gov.ua 2013. 08. 14.

A katonai doktrína fő célul az ország szuverenitásának, területi egységének, valamint politikai függetlenségének megőrzését tűzte ki, ennek alapján az ukrán Fegyveres Erők alapfeladata az ország védelme és a nemzetközi kötelezettségekből eredő feladatok teljesítése.

Haderő

Ukrajna hadseregének aktív állománya 2013-ban 129.950 fő (hadsereg 70.750 fő, haditengerészet 13.950 fő, légierő 45.250 fő), amelyet háború esetén az 1.000.000 fő tartalékos egészít ki.³⁴ A Szárazföldi Erők Parancsnoksága egy rakétadandárból, egy légimozgékonyaságú dandárból, két különleges rendeltetésű ezredből, egy műszaki ezredből és egy köztársasági őrezredből áll. Az országot három hadműveleti parancsnokságra osztották (Északi, Déli és Nyugati), ahol egy-egy-egy hadtest alkotja a fő erőket: 6. hadtest (három gépesített lövészdandár, egy tüzérdandár, egy harckocsi dandár, egy ejtőernyős dandár, egy légvédelmi ezred, egy rakéta sorozatvető ezred); 8. hadtest (két gépesített lövészdandár, egy harckocsi dandár, egy tüzérdandár, egy légimozgékonyaságú dandár, egy légvédelmi ezred); 13. hadtest (három gépesített lövészdandár, egy tüzérdandár, egy légvédelmi ezred, egy gépesített lövészezred, egy légimozgékonyaságú ezred, egy rakéta sorozatvető ezred). A Védelmi Minisztérium és a Szárazföldi Erők Parancsnoksága Kijevben, a Nyugati Hadműveleti Parancsnokság L'vovban, a Déli Hadműveleti Parancsnokság Odesszában, az Északi Hadműveleti Parancsnokság pedig Chernigovban települ. A haditengerészet kikötői: Odessa, Nikolajev, Kercs, Ochakiv, Szevasztopol, Chernomorskoye, Donuzlav. A légierőnél szintén megfigyelhető a területi megosztottság (Déli, Nyugati, Keleti), a parancsnokság pedig Vinnickaban található.

Ukrajnát NATO szakértők segítik abban, hogy hadseregük és a hozzá tartozó egyéb intézmények (minisztériumok, oktatás stb.) minél jobban megfeleljenek a NATO követelményrendszerének. Ennek az együttműködésnek számos előnye van: a katonai szervezet felkészíti az államot a tagságra, Ukrajna pedig olyan információkat nyújt cserébe, amely elősegíti egy hosszabb távú közös együttműködést. A haditechnikai eszközök állapotával kapcsolatban nincsen problémák, azonban a hadsereg létszámát a későbbiekben csökkenteni kell.³⁵

MBT	AIFV	APC	ARTY	FTR	ATK HEL
1.110	3.028	1.432	3.351	126	-

2. táblázat: Az ukrán hadsereg által birtokolt harceszközök száma.³⁶

A szárazföldi csapatok fő feladatai:

- ◇ Az ország területének és lakosságának védelme;
- ◇ Béketámogató műveletekben való részvétel.³⁷

A légierő fő feladatai:

- ◇ A légi fölény biztosítása;
- ◇ A hadsereg és a haditengerészet hadműveleteinek légi-támogatása;
- ◇ Légi-felderítés.³⁸

A haditengerészet fő feladatai:

- ◇ Az ellenséges haditengerészeti erők semlegesítése;
- ◇ A kereskedelmi hajók, tengeri olaj- és gázipar védelme;

³⁴ HACKETT, James: *The Military Balance 2013*. Routledge, London, 2013. 239. o.

³⁵ Співробітництво у сфері оборони та безпеки. *Nato.mfa.gov.ua*, 2013. 08. 22.

³⁶ HACKETT, James: *The Military Balance 2013*. Routledge, London, 2013. 239-240. o.

³⁷ *The Army of the Armed Forces of Ukraine*. *Mil.gov.ua*, 2013. 08. 22.

³⁸ *The Air Force of the Armed Forces of Ukraine*. *Mil.gov.ua*, 2013.08.22.

◇ A partraszálló erők támogatása.³⁹

Jelenleg az Ukrán Fegyveres Erőktől 476 fő vesz részt 11 misszióban és egyéb műveletekben: Moldova (10 fő); Koszovó (KFOR – 136 fő és UNMIK – 2 fő); Kongó (MONUSCO – 13 fő); Libéria (UNMIL – 277 fő); Irak (NTM-I – 6 fő); Szudán (UNMIS – 10 fő); Afganisztán (ISAF – 22 fő).⁴⁰

³⁹ [The Navy of the Armed Forces of Ukraine](#). *Mil.gov.ua*, 2013. 08. 22.

⁴⁰ Rövidítések feloldása: KFOR – Kosovo Force; UNMIK – United Nations Interim Administration Mission in Kosovo; MONUSCO – United Nations Organization Stabilization Mission in the Democratic Republic of the Congo; UNMIL – United Nations Mission in Liberia; NTM-I – NATO Training Mission in Iraq; UNMIS – United Nations Mission in Sudan.